

Forbairt Dhá Scór Bliain

Biseach agus Athfhás

Micheál Ó Flannabhra S.P.

Is iad na cuimhní atá agam ar Chois Fharraige ag teacht aniar ag tús na seascaidí. An droichead caol cúng idir Baile na hAbhann agus an Tulaigh ar Bhóthar an Rí, a chuirfeadh moill ar dhuine. Roinnt ban a fheiceáil ag siúl abhaile ar an mbóthar mór, iad cromtha ag iompar dhá bhuicéad uisce an duine ón tobar. An comhartha mór éadóchais ag éisteacht le daoine ag an am ag caint ar an mBád Bán agus Bánú na Gaeltachta i mbéal an phobail.

Duaiseanna Ghlór na nGael 2001

I measc an tslua bhí (ó chlé) Micheál D. Ó hUiginn, T.D.; An Feisire Eorpach, Seán Ó Neachtain; Na Comhairleoirí Seán Ó Tuairisg agus Connie Ní Fhatharta; Pádraig Ó Héalaí, Cathaoirleach an Chumainn ag an am; An Dr. Iognáid Ó Muircheartaigh, Uachtarán O.É.G.; An tAth. Tadhg Ó Móráin a chaith seal fada i bparóiste an Chnoic.

Ó chlé Timín Joe Tim Ó Curraidhin, Dónal Mac Giolla Bhríde, Máirín Mhic Ghiolla Bhríde, Breandán Ó Tuairisg.

Tá na trí cinn sin leigheasta anois, buíochas mór le Dia. Tá seolta an Bháid Bháin stríoctha, an droichead leathnaithe agus níl aon chall dul ag an tobar níos mó mar gheall ar chóras uisce reatha a bheith curtha i chuile theach sa bparóiste ag Comharchumann Shailearna Teo. B'fhiú, i mBiseach 2006, an dul chun chinn mór atá déanta sa gceantar seo le dhá scór bliain a liostáil, Teach Aniar, Biseach, Athfhás agus Gaisce atá le cur san áireamh. Ar ndóigh "Is fearr an gaisce a mhaítear ná an gaisce nach ndéantar".

I gceantar na Tulaí tá na foirgnimh mhóra nach raibh ann cheana le feiceáil anois, mar shampla TG4, agus ó thuaidh uaidh, An Halla, An Scoil Mhór, Páirc mhór imeartha, Cúirt Leadóige agus Cispheile. Tá Séipéal Cholmcille le feiceáil – an chéad shéipéal in Éirinn agus sa mBreatain a tógadh leis an altóir i dtreo an phobail. Ó thuaidh uaidh sin bhí Tí Wallace na dtaibhsí, ach le gairid leagadh é agus ar an suíomh céanna tá Ionad Lae, Ionad Sláinte, Aireagal Phóil ina bhfuil naoi n-arásán do dhaoine faoi míbhuntáiste le riachtanais speisialta agus scór teach beaga tógtha ag Coiste na nAosach dá bhfuil sean. Ó dheas uaidh tá Aerfort na Tulaí agus ó thuaidh uaidh sin tá Eastát an Údaráis ina bhfuil saothrú le fáil ag roinnt mhaith. Tá dlí na mBláca

curtha ar ceal agus páigh mhaith le fáil ar obair lae. Ar fhaitíos go mbuailfeadh an féar gortach duine, tá dhá thábhairne chaon taobh den fhorbairt mhór leis an ocras a leigheas agus an tart a mhúchadh. Sa gceantar céanna sa samhradh bíonn Coláiste Gaeilge faoi lán seoil agus suim mhór ag na mná tí a choinníonn Gaeilgeoirí ina leithéid.

Ar an taobh thoir den pharóiste tá dhá Choláiste Gaeilge agus an pobal thar a bheith mórálach as a bhfuil á dhéanamh do chaomhnú agus buanú na teanga sa tír. Tá Coláiste Cholmcille ag déileáil le hoideachas dara leibhéal, Scoil Sailearna mar bhunscoil agus idir an péire sna hAille tá Seanscoil Sailearna faoi chúram Chomharchumann

Shailearna Teo. i mbun oibre ag freastal ar Naíonra, Naíolann agus Cúrsa Oideachais tríú leibhéal faoi threoir Acadamh na hOllscoile, Gaillimh. Tá Amharclann Chois Fharraige tógtha ar an suíomh céanna agus neart fostaithe ag cúrsaí FÁS agus Sóisialta. I dtaobh fostaíochta, tá dhá eastát an Údaráis sa gCoill Rua agus sna hAille agus saothrú le fáil ag roinnt mhaith idir mhná agus fir iontu. Tá dhá theach dhéag déanta ar an gCnoc le freastal ar Aosach an cheantair agus ó dheas uaidh tá Coláiste Lurgan le seirbhís a chur ar fáil chuile bhliain do na mílte Gaeilgeoirí.

An Óige

Maidir le freastal ar riachtanais Óige an cheantair, tá Cumann Peile Mhicheál Breathnach thar a bheith gníomhach ag seirbhísiú Cúrsaí Peile, Iománaíochta, Camógaíochta agus Liathróid Láimhe. Tá Páirc Imeartha agus Cúirt Liathróid Láimhe ann cheana féin agus tá Spórtlann den scoth ar na bacáin faoi láthair. Tá foirgneamh mór eile tógtha ar aghaidh Shiopa an Phobail agus b'shin é an Comhar Chreidmheasa agus baint mhór ag an gcóras iasachta agus infheistíochta atá acu le forbairt mhór Chois Fharraige. Cinnte tá biseach tagtha agus Athfhás le feiceáil sa gceantar le dhá scór bliain.

Ag cuimhneamh siar ar an dul chun cinn, ní mór aitheantas a thabhairt go poiblí do na ceannródaithe uilig sa bpobal a throid lena aghaidh, do na coistí

Ó chlé Treasa Uí Chonaire, Mairéad Uí Fheineadha, Máire Ní Chonghaile, Máire Ní Fhlathartaigh agus Clár Uí Chonghaile

**Uachtarán na hÉireann, an Dr Pádraig Ó hIrghile,
ag bronnadh Craobh na hÉireann i gComórtas Ghlór na nGael 1987/88 ar Pharóiste an Chnoic**

Ina seasamh, ó chlé tá An tAth. Alfonsus Ó Cualáin, Breandán Ó Tuairisg, Gearóid Denvir, Paddy Mhatt Mac an Iomaire, Beirtí Ó Finneadh, Seán Mhicil Ó Conghaile, An tAth. Pádraig Audley, Tony Ó Loinsigh, Pádraig Willie Ó Fátharta, Seán Ó Mainnín, Máire Denvir, Colm Mharcais Ó Cualáin, Joe Steve Ó Neachtain, Mánas Ó Conghaile, Dolores Uí Scolaí, Séamas Ó Fátharta agus a iníon Caoilfhionn, Pádraig Tim Ó Conghaile, Beirtí Uí Bhaoill, Liam Puirseál, Jean Uí Fhatharta, Séamas Ó Scolaí. Ina suí, ó chlé: Peigín Dairbe Ní Chéidigh, An tAth. Micheál Mac Aodha, Peadar Mac an Iomaire, An Dr. Pádraig Ó hIrghile, Bernadette Uí Mhuirí agus Brian Ó Baoill.

Ceann de Choistí an Chumainn Fhorbartha

Thíos, ó chlé: Tony Ó Loingsigh, Pádraic Willie Ó Fatharta, Seán Mhicil Ó Conghaile, Máirtín Ó Cadhain (Údarás na Gaeltachta), Breandán Ó Tuairisg, Peadar Mac an Iomaire, Séamas Ó Fátharta agus Tomás Ó Scanláin.

Gradam

*An Dr. Iognáid Ó Muircheartaigh
Uachtarán Ollscoil
na hÉireann Gaillimh
ag bronnadh
príomhdhuais Ghlór
na nGael ar Phádraig
Ó Héalaí
Cathaoirleach
Chumann Forbartha
Chois Fharraige*

uilig, idir CST, Cumann Forbartha Chois Fharraige, Coiste na nAosach, Cumann Mhicheál Breathnach, Club Lurgan agus Comhar Chreidmheasa Cholmcille a bhí ag comhoibriú leis na Ranna Stáit thar na blianta lena leithéid a fhorbairt. Tá an t-aitheantas sin tugtha cheana féin ag Glór na nGael nuair a tugadh an chéad áit in Éirinn faoi dhó do Phobal an Chnoic sa gComórtas Náisiúnta. Ní fás aon oíche a bhí i gceist. Tá aitheantas tuillte ag súilín draíochta ár gceannródaithe lena leithéid sin d'fhís a fheiceáil roimh ré agus misneach a bheith acu le hallas agus am a chaitheamh ag cruinnithe oíche leis an bhfís sa tsúilín draíochta a bheith le feiceáil le súile cinn ar talamh. Níor lig siad a maidí le sruth riamh agus níor thug siad cead do bhéal an láí meirg a dhéanamh ach oiread. Cinnte tá Pobal an Chnoic faoi chomaoín mhór ag na gaiscígh sin.

Éacht

Tá éacht oibre déanta i gCois Fharraige thar na blianta. Tá saothrú le fáil sa mbaile anois ach tá athrú tagtha cheana féin ar éileamh do chineál saothrú eile seachas na monarchana. Saothrú trí sheirbhísiú atá pobal-lárnaithe agus teanga-bhunaithe. Tá an fócas nua seo tagtha aníos ó na coistí agus tá sé tógtha ar bord ag na Ranna Stáit. Tá sé thar a bheith spéisiúil go bhfuil

beirt iarbhainisteoirí comhar-chumainn, Éamon Ó Cuív agus Pádraic Ó hAoláin mar Phríomhstiúrthóirí ar Bhád na Gaeltachta faoi láthair. Ní hé an biseach amháin ar sheanghalar dhífhostaíochta na Gaeltachta atá i gceist sa bhfócas nua seo ach athfhás agus atógáil ar an saibhreas atá ann – An Pobal agus an Teanga. Seo thíos dhá shampla den athfhás nó den fhócas nua sin.

Tá an Ollscoil tagtha go dtí pobal na Gaeltachta in áit phobal na Gaeltachta a bheith ag freastal ar Ollscoil sa gcathair agus iad slogtha siar i mbéal na cathrach. Beidh Ionad Tacaíochta Teaghlaigh ó thuaidh de

Shéipéal an Chnoic an dara sampla. Tá an fócas curtha ar bhuanú agus ar chaomhnú na teanga sa mbaile ar dtús agus tar éis athfhás agus athmhúnlú na n-acmhainní nádúrtha, saothrú de chineál eile a chur ar fáil i bhfad ó bhaile.

Ghlac pobal Chois Fharraige úinéireacht ar a thodhchaí tá dá scór bliain ó shin ann. Tá géarghá faoi láthair d'fhoireann nua baton na freagrachta a ghlacadh chucu féin agus a shíneadh ar aghaidh go dtí glúin eile. Ba mhór an peaca dá mbeadh lúb ar lár i slabhra leanúnach na freagrachta céanna. Sin é dúshlán ár linne.

*Treasa Ní Churraoin (Uí Ghiobúin anois)
agus Pádraic Mac an Rí (nach maireann) in oifig an Chomharchumainn, 1979.*